

Bizim Evin Halleri (Sulfaguanil Özelinde) * The Conditions of Our House (Specially on Sulfaguanil)

Mukadder Günⁱ

ⁱDoç.Dr., Ufuk Üniversitesi, Tıp Fakültesi, Tıp Tarihi ve Etik AD. <https://orcid.org/0000-0003-4851-5786>

Sayın Editör,

Çocukluğumu anımsadığımda binişsiz profesör olan annem (yakınları onda profesör kafası var derler) milli bayramlardan birkaç gün önce (Cumhuriyet Bayramı, Ulusal Egemenlik ve Çocuk Bayramı gibi) hatırladığın şiir var mı anne sorumuza kıta kıta şiir okuyarak yanıt verdi. Ablamla ben de bu şiirleri okula gidip okuduğumuzda öğretmenlerimiz hem şaşırır hem de gururlanırdı. Hatırladığım öteki manzara ise babamın şırınga (enjektör) kutusu idi. Antik Çağ'dan günümüze dek şırınga vücuda sıvı verme ve lavman gibi farklı amaçlarla kullanılmıştır. Şırınganın bugünkü anlamda vücuda sıvı verme amacıyla şekillenmesi uzun bir süreç yaşamıştır. Günümüzün şırıngasının bir benzerinin şekillenmesi XV. yüzyılın sonlarına doğru olmuştur. Cerrah Hieronymus Brunswig 1447 yılında yayımladığı "Chirurgia" isimli eserinde ve Fransız cerrah Ambroisse Pare, 1580 yılında şırıngayı ilk kez cerrahi bir alet olarak tanımlamışlardır. Asepsi/antisepsi kuralları bilinmeden şırınga ile yapılan uygulamalardan pek olumlu sonuçlar alınmamış ancak insan vücuduna sistemik fayda sağlamak üzere şırınga uygulamalarının tıbbin gündelik uygulamalarına yerleşmesi XIX. yüzyılın sonlarında gerçekleşebilmiştir. Babamın enjeksiyon yaptığı günlerde yani en erken hatırladığım 1975'li yıllarda paslanmaz metalden yapılmış bir kutu içindeki şırınga ve iğneleri uzunca bir süre kaydattığını hatırlarım. Babam askerliğini Erzurum'da 1951 ve 52 yıllarında Sıhhiye Onbaşı olarak yapmış. Belleğimde kalan babamın komşulara enjeksiyon yaptığı anıları bugün hala hatırlarım. Düriye ablaaaa", diye seslenen komşuya annem hoş geldin dediğinde "bizim kıza doktor on tane iğne vermiş Mustafa abi yapar mı acaba? Annem de babama seslenir "olur yanıtını alınca birkaç gün bize (onların deyimiyle iğne yaptırmaya) gelirlerdi. Aradan yıllar geçti bizler büyüdük. Üç kardeş üçümüz de lise eğitimimizi farklı kategorilerdeki Sağlık Meslek Liselerinde gördük. Ablam 1983-1987 yıllarında ebelik bölümünde eğitim aldı. Benden iki yaş büyük ablam 1983 yılında sağlık meslek lisesine girdiğinde artık onun şırınga kutusu alüminyumdan yapılmış bir kutu idi. Hemen peşinden 1985-1989 yıllarında ben hemşirelik eğitimi almak üzere GATA TSK Sağlık Meslek Lisesi'ne girdiğimde yazık ki benim bir şırınga kutum olamayacaktı. Çünkü artık enjeksiyonları steril/tek kullanımlık enjektörlerle yapıyorduk. Benden yedi yaş küçük erkek kardeşim de sağlık memuru olarak yetişmek üzere Sağlık Meslek Lisesi'nde eğitim gördü ama onun da şırınga kutusu olmadı. Çekirdek ailemize evlilikler de eklendikten sonra annem ve babamın gelin, damat ve torunlarını da içeren hemşire, ebe, sağlık memuru, sağlık yöneticisi, doktor ve diş hekimi, akademisyen olmak üzere minik bir sağlık ordusunu içeren bir ailesi olmuştur.

Belirttiğim gibi annem dışında hepimiz sağlıklı haşır neşir oluyorduk annem de tıbbi terimlerden ilaç isimlerine kadar terminolojiye epeyce aşina olmuştur ve onları asla unutmazdı. Jandarma Lojistik Komutanlığı'nda çalıştığım 2007-2010 yıllarını kapsayan dönemde bir gün annemi zorunlu olarak çalışma odama (göz muayenesi için hastaneye gidecektik, zaman kazanmak istiyordum) götürmüştüm. O günlerde açık/kapalı alan uçkun (sinek vb.) ilaçlamasına ilişkin satın alma işlemlerimiz vardı. Bir ara eczacı üsteğmen arkadaş odaya girdi anneme hoş geldin teyzeciğim dedi ve bana "Komutanım uçkun ilaçlaması için en uygun fiyat Zeyrek firmasından geldi ne yapalım" diye sorduğunda ben gereğini yapalım der demez annem atladı ve "Zeyrek burdaaaa" diye söze karıştı. Biz şaşakaldık. Zeyrek Sağlık Ürünleri İlaçlama Temizlik Veteriner Ziraat İnsan Kaynakları Hizmet ve Taahhüt Hayvancılık Gıda Sanayi Ve Ticaret Limited Şirketi 2009

*Mersin Üniversitesi Tıp Fakültesi Lokman Hekim Tıp Tarihi ve Folklorik Tıp Dergisi, 2024;14(2):160-161

DOI: 10.31020/mutfd.1464918

e-ISSN: 1309-8004

Geliş Tarihi – Received: 25 Şubat 2024; Kabul Tarihi - Accepted: 19 Mayıs 2024

İletişim - Correspondence Author: Mukadder Gün <gunmukadder@yahoo.co.uk>

yılında Ankara’da kurulmuş olup geniş bir ürün ve hizmet yelpazesine sahip bir firma idi. Biz onlardan uçkun mücadelesi için açık alan ilaçlaması talebinde bulunmuştuk. Fiyat ve ürün kataloğunu bize bırakmışlardı. Meğer annem misafir koltuğunun yanındaki sehpanın üzerindeki Zeyrek firmasının katoloğu okumuş ve faaliyetlerine bakınca böcek ilacı ilaçlaması yaptıklarını çözüvermişti. Eczacı Üsteğmen’in gözleri şaşkınlıktan fırlamıştı. Bana dönerek “komutanımm zekanızı kimden aldığınız belli oldu” diyerek annemin elini öperek dışarı çıktı.

Çocukları, gelinleri, damatları ve torunları sağlık ordusunun bir neferi olan annemin ve babamın yıllar geçtikten sonra kronik hastalıkları oldu. Babam 2000 yılında bir Serebro Vasküler Olay (SVO) geçirmişti, hipertansiyonun vardı ve Diabetes Mellitus (DM) hastası idi artık. Annemin ise kronik depresyonu, hipertansiyonu ve hiperkolesterolemisi vardı. Her ikisinin de günlük ilaç sayıları nerdeyse onu buluyordu. Annem babamın ilaçlarını sabah, öğle, akşam olmak üzere güzelce bir kağıda yazmıştı. Babam her öğün ilacını alırken listeden okuyordu. Norvacs’i norvaks, Delix’i ise delikiz diye yüksek sesle okur. Annemse yüksek sesle kendi ilaçlarını okuyarak alır. Geçen ay onları ziyarete gittiğimde ilaç saatinde babam anneme bu listedeki ilaçların isimleri silinmiş bunları yeniden yazar mısın diye sordu ve hemen ardından “kızım bu nootropil eskiden yoktu galiba, biz Tamer başçavuşla ilaç almaya giderdik bunlar yoktu o zaman diye sorduğunda ben ona 20’li yaşlarda genç askerlerin “nootropil adlı ilacı kullanmasını gerektirecek bir durumda olmayabileceklerini açıklamaya çalışırken annem yine “eskiden bir ishal ilacı vardı adı neydi” diye lafa karıştı gülerek. Ben “streptomagma” mı acaba diye bilgimi ortaya koymaya çalışsam da annem “yok yok sulfa, sulfa’lı bir ilaç” ben birazdan hatırlarım diye sözümü kesti. İkisi birlikte hatırlayadursun ben kahve yapmaya koyuldum. Tam kahveleri fincanlara boşaltırken annem her zamanki zafer edasıyla “Sulfaguaniil” diye seslendi. Babamla ikisi kahveleri soğuyana dek (annem çok sıcak çay ve kahve içemez) “eskiden ishal olana doktorlar Sulfaguaniil verirlerdi” diyerek konuşmaya devam ettiler.” “Nerden biliyorsun anne sen bu ilacın adını” diye sorduğumda annem “ben küçükken bir keresinde ishal oldum doktor bana “sulfaguaniil” yazdı diye yanıtladı. Ben de hem kahvem içiyor hem de 70’li yaşlarını çoktan geride bırakmış anne ve babama önceleri ishal tedavisinde ishalin kesilmesi öngörülürken artık tedavide bu yaklaşımın olmadığını ve duruma göre ishali kesmek yerine diyet ve bazı önerilerle semptomların giderilme yaklaşımının benimsendiğini anlatıyordum.

Babam iki yıl süren askerliği boyunca sıhhiye onbaşısı olarak pek çok deneyim kazanmış ve yaşamı boyunca gerek aile içinde gerekse komşularımızın sağlık yardımına gereksinim duyduklarında kazanımlarını uygulamayı ödev biliyordu. Babam GATA TSK Sağlık Meslek Lisesi’ni dereceyle kazandığını bize bildirmeye geldiğinde DEMKO Salça Fabrikası için domates topluyorduk. Hemen yarın sağlık raporu almak için yola çıkmamız gerektiğini söyledi. Biz babamla apar topar yola çıkarken annem kulağıma eğilerek (kadın hastalıklarından muayene ederler, tedbirini al diyerek) beni uyardı. 14 yaşında ergen olarak üç gün sonra jinekolojik muayene masası ile tanıştığimde annem dua ettim. Sonuç olarak babamdan tamamen farklı bir kişilik (protest) annem ise zekası, merhameti, bilgeliği ve öngörüsüyle evlatlarına ve çevresine rehber olmuş ve olmaya devam edecektir.

Bilgi

Çıkar çatışması yoktur.

Kaynaklar

1. Yalçın SÖ, Kadioğlu FG. Şırınga: Tıp tarihi açısından bir değerlendirme. Türkiye Klinikleri J Med Ethics 2020;28(3):474-82.
2. Gün M. Dimetoka Kızları Hepsisi de Yavuz, editörler Abbanoğlu A. O. Karadayı S.Y. İçinde Benim Gülhanem. Teyakkuz Yayınları: Ankara; 2021, s.333-343
3. Gün M. Annem ve Babamı Ziyaretlerimden (Özel Görüşme) Altieylül, Balıkesir 18-19 Kasım, 2023.